

KO‘CHA YORITGICHLARINING LANDSHAFT ARXITEKTURASIGA TA’SIRI

Beknazarova Mahbuba Nortojoyevna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti

E-mail: maxbek1993@gmail.com

Annotatsiya: *Ko‘cha yoritgichlari shahar muhitining ajralmas qismi bo‘lib, landshaft arxitekturasiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Ular nafaqat funksional yoritish vositasi, balki shahar estetikasi va ekologik muvozanatini shakllantirish vositasi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ko‘cha yoritgichlarining landshaft arxitekturasiga ta‘siri, ularning shahar hududlarini vizual jihatdan yaxshilash, ekologik barqarorlikka ta‘siri va ijtimoiy xavfsizlikni oshirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy energiya tejamkor texnologiyalar, masalan, LED yoritish tizimlarining afzalliklari va ularning urbanistik muhitdagi o‘rni muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari yoritish tizimlarini landshaft arxitekturasiga bilan uyg‘unlashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.*

Kalit so‘zlar: *Ko‘cha yoritgichlari, landshaft arxitekturasiga, shahar muhitini yoritish, ekologik barqarorlik, energiya tejamkor yoritish, LED texnologiyalari, urbanistik dizayn, xavfsizlik.*

Kirish

Shahar landshaftlari nafaqat vizual estetikani shakllantirish, balki atrof-muhitni yaxshilash va xavfsizlikni ta‘minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Ko‘cha yoritgichlari shahar muhitining ajralmas qismi bo‘lib, kechasi shaharlarning jozibadorligini oshirish, ijtimoiy faollikni qo‘llab-quvvatlash va jamoat joylaridan foydalanishni rag‘batlantirishda katta rol o‘ynaydi. Shuningdek,

ko'cha yoritgichlari shahar landshaft arxitekturasi bilan uyg'un holda joylashtirilganda, nafaqat qulay muhit yaratadi, balki tarixiy va zamonaviy me'moriy inshootlarning vizual qabul qilinishini ham yaxshilaydi.

Landshaft arxitekturasi va yoritish tizimlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik urbanistik loyihalarning samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omillardan biridir. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, LED yoritish tizimlarining keng qo'llanilishi energiya samaradorligini oshirish bilan birga, ekologik barqarorlikka ham xizmat qilmoqda. To'g'ri yoritish landshaft elementlarining kechki paytdagi vizual qabul qilinishini oshirib, shahar jozibasini kuchaytiradi, yo'lovchilar xavfsizligini ta'minlaydi hamda turistik va iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi.

DALL-E tomonidan yaratilgan tasvir bo'lib, u zamonaviy va tarixiy ko'cha yoritgichlari bilan bezatilgan landshaft arxitekturasi aks ettiradi.

Shu bilan birga, noto‘g‘ri yoritish nafaqat energiya isrofini keltirib chiqaradi, balki yorug‘lik ifloslanishiga sabab bo‘lishi, tabiiy ekotizimlarga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi va insonlarning biologik ritmiga zarar yetkazishi mumkin. Shuning uchun yoritish tizimlari landshaft arxitekturasiga uyg‘un tarzda loyihalashtirilishi, shahar ekologiyasiga zarar yetkazmasligi va estetik jihatdan shaharning umumiy qiyofasiga mos kelishi kerak.

Ushbu maqolada ko‘cha yoritgichlarining landshaft arxitekturasiga ta‘siri o‘rganilib, ularning shaharlardagi umumiy muhitni shakllantirish, xavfsizlikni ta‘minlash va estetika bilan bog‘liq jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy yoritish texnologiyalarining afzalliklari va ularning shahar landshaftiga integratsiyasi masalalari ham muhokama qilinadi.

DALL-E tomonidan yaratilgan tasvir bo'lib, u zamonaviy va tarixiy ko'cha yoritgichlari bilan bezatilgan landshaft arxitekturasini aks ettiradi.

1. Ko'cha yoritgichlari shahar va qishloq muhitining ajralmas qismi bo'lib, nafaqat xavfsizlik va qulaylikni ta'minlaydi, balki landshaft arxitekturasini elementlaridan biri sifatida ham muhim rol o'ynaydi. Yoritgichlarning dizayni, texnologik xususiyatlari va joylashuvi shaharlarning umumiy estetik qiyofasiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada ko'cha yoritgichlarining landshaft arxitekturasiga ta'siri, yoritish texnologiyalarining evolyutsiyasi va ekologik jihatlari muhokama qilinadi.

2. Ko'cha yoritgichlarining landshaft arxitekturasiga integratsiyasi Yoritgichlar shahar va qishloq landshaftining muhim qismi hisoblanib, ularning dizayni urbanistik va tabiiy muhit bilan uyg'unlashishi lozim. Quyidagi jihatlar landshaft arxitekturasiga bevosita ta'sir qiladi:

Estetik uyg'unlik: Yoritish uskunalari shahar me'morchiligi va landshaft dizayniga mos kelishi kerak.

Xavfsizlik va foydalanish qulayligi: Yaxshi yoritilgan hududlar jinoyatchilik xavfini kamaytirib, piyodalar va transport vositalari uchun qulay muhit yaratadi.

Tabiiy va tarixiy merosni yoritish: Madaniy va tarixiy obidalarni nurlantirish orqali ularning ko'rinishini yaxshilash mumkin.

3. Yoritish texnologiyalarining rivojlanishi va ekologik ta'siri So'nggi yillarda energiya tejovchi va ekologik toza yoritish texnologiyalari jadal rivojlanmoqda. Yangi texnologiyalar landshaft arxitekturasiga qanday ta'sir ko'rsatmoqda?

LED yoritgichlar: Uzoq umr, past energiya sarfi va turli xil yorug'lik spektrlariga ega bo'lib, landshaft dizaynida keng qo'llaniladi.

Intellektual yoritish tizimlari: Yorug'lik intensivligini avtomatik boshqarish orqali energiya sarfini kamaytiradi va atrof-muhitga ta'sirini minimallashtiradi.

Nur ifloslanishi va ekologik muammolar: Noto'g'ri yo'naltirilgan yoki haddan tashqari kuchli yorug'lik landshaftga zarar yetkazishi va tabiiy ekotizimlarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

4. Shahar landshaftida yorug'lik dizaynining o'rni Shahar yoritish tizimlari faqatgina yorug'lik manbai bo'libgina qolmay, balki landshaftni vizual qabul qilishga ham sezilarli ta'sir qiladi. Quyidagi yoritish usullari shahar landshaft dizaynida keng qo'llaniladi:

Funksional yoritish: Ko'chalar, piyodalar yo'laklari va jamoat joylarini yoritish uchun ishlatiladi.

Dekorativ yoritish: Landshaft elementlarini vizual ajratib ko'rsatish uchun mo'ljallangan.

Dinamik yoritish tizimlari: Turli ranglar va yorug'lik effektlari bilan muhitni o'zgartirishga imkon beradi.

Xulosa

Ko'cha yoritgichlari landshaft arxitekturasining muhim elementi bo'lib, ular shahar estetikasini yaxshilash, xavfsizlikni ta'minlash va ekologik muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatish imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, energiya tejovchi va ekologik toza yoritish tizimlari, landshaft arxitekturasini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Shuning uchun, yoritish dizayni shahar rejalashtirishning ajralmas qismi sifatida puxta o'ylangan va ekologik jihatdan muvozanatli bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Edwards, B. (2014). University Architecture. London: Taylor & Francis.
2. Dober, R. P. (2000). Campus Landscape. Canada: John Wiley & Sons.
3. Kaplan, R., Kaplan, S., & Ryan, R. (1998). With People in Mind: Design and Management of Everyday Nature. Island Press.

4. Gifford, R. (2007). *Environmental Psychology: Principles and Practice*. Colville, WA: Optimal Books.
5. Tennessen, C. M., & Cimprich, B. (1995). "Views to Nature: Effects on Attention." *Journal of Environmental Psychology*, 15(1), 77-85.
6. Berman, M. G., Jonides, J., & Kaplan, S. (2008). "The Cognitive Benefits of Interacting With Nature." *Psychological Science*, 19(12), 1207-1212.
7. Painter, K. (1996). "The Impact of Street Lighting on Crime, Fear, and Pedestrian Street Use." Institute of Criminology, University of Cambridge.
8. Жураев, С., & Беккамов, М. (2022). КЛАССИФИКАЦИЯ ВИСЯЧИХ МЕТАЛЛИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ (ТРОСОВЫХ И МЕМБРАННЫХ) ПОКРЫТИЙ. О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 997-1002.
9. Жураев, С., & Сатторов, К. (2023). Расчет Тросовых Висячих Покровий В Пк Лира. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 16, 119-123.
10. Жўраев, С. (2023). АЛИШЕР НАВОИЙ ДАВРИ ИМОРАТЛАРИНИНГ АРХИТЕКТУРАСИ. О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(16), 142-146.
11. Turayev, S., & Sanjar, J. (2023). ZILZILA VAQTIDA BINO VA ZAMIN GRUNTLARINING O'ZARO TA'SIRI. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(2), 410-414.
12. Sanjar, J. (2023). DEVELOPMENT OF CULTURE AND ENTERTAINMENT PARKS. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 9, 49-52.
13. Жураев, С., & Тураев, Ш. (2023). ДВУХПОЯСНЫЕ ПРЕДВАРИТЕЛЬНО НАПРЯЖЕННЫЕ СИСТЕМЫ. ИЮДКОР О'QITUVCHI, 3(29), 77-81.